

ПРИЧИНИ BREXIT ТА ЙОГО НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ

23 червня 2016 року відбувся референдум, на якому народ Великобританії (далі ВБ) прийняв рішення про вихід країни з Європейського союзу. Це суспільне явище отримало назву «Brexit», від сполучення слів Britain – Британія і Exit – вихід. Офіційний вихід Сполученого Королівства з Євросоюзу призначений на 29 березня 2019 року. Раніше жодна з держав членів не приймала рішення про вихід із складу ЄС. Така процедура вперше була передбачена після прийняття Лісабонської угоди (ст. 50).

Відповідно до Договору про Європейський Союз, а саме розділу VI «Заключні положення» будь-яка держава член Європейського союзу має право прийняти рішення про вихід з Європейського союзу. Держава-член, яка має намір виходу з ЄС, повинна спершу повідомити про це Європейську Раду. Згідно з вказівками Європейської Ради, ЄС повинен вести переговори, а також укласти угоду з даною державою, в якій обґрунтовуються заходи щодо її виключення з ЄС, з врахуванням її подальших відносин з ЄС. Дана угода повинна бути укладена згідно з вимогами статті 218(3) Договору про функціонування Європейського Союзу. Вона повинна бути укладена від імені Союзу Європейською Радою кваліфікованою більшістю після отримання згоди Європейського Парламенту.

Договори про ЄС припиняють дію з дати набуття чинності угоди або з дати входження в силу договору про вихід зі складу ЄС, в іншому ви-

¹ Студентка 5 курсу факультету адвокатури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

падку, через 2 роки після повідомлення про вихід, якщо Європейська Рада, за погодженням з зацікавленою державою-членом, одногосно приймає рішення про продовження цього терміну.

Член Європейської ради або Ради, що представляє виведення держави-члена не бере участь в обговореннях Європейської ради або Ради з виведення або в прийнятті рішень з цього приводу. Кваліфікована більшість голосів повинна бути визначена Договором про функціонування Європейського Союзу. Якщо держава вийшла зі складу ЄС, то розгляд запиту про вступ до ЄС підлягає загальній процедурі [1].

На сьогодні процес виходу на стадії обговорення перехідного періоду впродовж якого Великобританія буде пов'язана законами Євросоюзу, але не зможе брати участь в роботі його керівних органів. Перехідний період після Brexit, призначений для пом'якшення наслідків Brexit, складе 21 місяць і завершиться 31 грудня 2020 року.

Розрив між прихильниками виходу і тими, хто хоче залишитися, дуже невеликий. Підсумками референдуму стало те, що 51,9% британців (17,41 млн осіб) проголосували за вихід Сполученого Королівства з ЄС, 48,1% (16,14 млн осіб) підтримали євроінтеграцію.

Дві найбільші групи, які виступають проти виходу з ЄС – це молодь і представники бізнесу. Для першої важливо зберегти можливість вільно рухатися країнами території держав-членів ЄС, вчитися в тамтешніх ВУЗах, працювати тощо. Для бізнесу важливо зберегти нинішні умови торгівлі з Союзом. Саме ЄС – найбільший торговий партнер Лондона, на який припадає 51% британського експорту. Згідно з даними опитування соціологічної служби BMG Research, замовленого газетою The Independent, усього проти цієї ініціативи зараз виступає 51% англійців, 41% навпаки підтримує плани Лондона щодо виходу з Євросоюзу. Ще 7% опитаних не змогли відповісти на питання «Чи має Сполучене Королівство залишатися членом Європейського Союзу або йому варто покинути ЄС?», 1% респондентів відповідати на це питання відмовилися [2].

Причиною прагнення Великобританії до виходу зі складу ЄС є поєднання соціально-економічних факторів та консерватизму британців. Можна виділити такі основні причини виходу:

- 1) Найбільш вагомою причиною для припинення членства у Євросоюзі британці вважають міграцію. Вони обурені неконтрольованою

політикою «відкритих дверей», яка панує в Європейському союзі і вважають, що це може призвести до масштабного припливу мігрантів з ЄС (а саме з нещодавно приєднаних країн – Польщі, Румунії, Словаччини). Це питання є одним з найважливіших для британського населення, тому що більше 2 мільйонів мігрантів наразі проживають в Британії. Багато молоді, навіть з таких країн як Португалія, Іспанія, Італія, переїжджають до Британії у пошуках роботи та кращого життя через певні економічні труднощі, які пережила Європа [3 с.211–212]. Неможливо контролювати міграцію, будучи членом ЄС. Велика кількість мігрантів позбавляє британців робочих місць, підвищує рівень злочинності і загрозу тероризму. Вихід з ЄС, на думку прихильників Brexit, сприяв би поверненню контролю над трудовим правом, охороною здоров'я та сферою безпеки.

2) Невдоволення рівнем впливу Великобританії на прийняття рішень в рамках ЄС. Неформальним лідером союзу, особливо в економічних питаннях, вважається Німеччина. У Великобританії цим незадоволені, вважаючи свою економіку не гірше, і все більше говорять про руйнування національних суверенітетів в рамках ЄС.

3) За членство в ЕС багаті країни змушують платити. Перебуваючи в складі Союзу, Британія платить 1,5 мільярда фунтів на місяць або ж 18 мільярдів євро в загальний бюджет ЄС на рік. Тоді як надходження від ЄС становлять 7 мільярдів євро на рік. Заощаджені на членство в ЄС кошти повинні піти на охорону здоров'я та освіту [4].

Аналізуючи процес виходу, можна виділити декілька негативних наслідків Brexit [10; 11]. По-перше, у квітні 2018 року в Лондоні з'явився Рух «Народне голосування» (People's Vote), який має намір об'єднати групи, які налаштовані проти Brexit. Вони наполягають, що останнє слово щодо виходу Британії з ЄС має сказати населення, а не члени парламенту. Тереза Мей, діючий прем'єр-міністр Великої Британії, виключає можливість другого референдуму щодо виходу країни з Євросоюзу. При цьому вона зазначила, що Сполучене Королівство «є частиною Європи» [5].

По-друге, серед недоліків Brexit також можна виділити незрозумілу ситуацію із громадянами Великобританії, які знаходяться за кордоном, адже їх право на вільне пересування і захист, які гарантувалися раніше членством у ЄС, зараз під сумнівом. «Багатьох громадян ЄС у Великій

Британії та британців, які живуть закордоном, хвилює їхній статус після того, як станеться Brexit. Деякі бояться, що їх депортують, якщо їхні права як громадян ЄС не будуть гарантовані», – пише з цього приводу BBC [6].

Тереза Мей прокоментувала, що громадяни країн Європейського союзу, які проживають у Великобританії, після Brexit можуть втратити частину своїх прав. Так як, боротьба з міграцією була ключовою причиною, з якої британці проголосували за вихід з ЄС. Брюссель попередив, що Лондон зобов'язаний забезпечити громадянам ЄС проживання в країні протягом дворічного перехідного періоду після Brexit, однак Мей припускає, що вони можуть втратити частину прав після березня 2019 року. «Люди, які переїхали в Британію, коли вона була членом ЄС, мали певні надії, зробили життєвий вибір і тепер мають певні очікування. Я розумію, що буде різниця між тими людьми, які давно переїхали, і тими, хто приїде після того, як Британія перестане бути членом ЄС», – заявила Мей [7].

По-третє, до членства в ЄС тяжіють люди з високим доходом і бізнесмени, а робочий клас, навпаки, хоче відокремитися від Євросоюзу. Ліберали і ліві хочуть залишитися в ЄС, консерватори і праві – за те, щоб вийти. Шотландія, мешканці якої переважно виступають за залишення в складі Євросоюзу, вже заявила, що у випадку, якщо Великобританія все ж вирішить відокремитися від ЄС, вони подумають про те, щоб, в свою чергу, відокремитися від Великобританії [8].

Таким чином, у Сполученому Королівстві в майбутньому можливий ще один референдум за незалежність Шотландії. Країна вже намагалася відокремитися в 2014 р., але тоді трохи більше половини її жителів, 55,3%, проголосували проти від'єднання. Тоді саме Євросоюз виявився головним аргументом на користь Британії. Зараз же, якщо країна все-таки покине ЄС, новий референдум називають неминучим кроком, результати якого виглядають цілком передбачуваними. Переглянути свій статус у Британії, можливо, захоче і Північна Ірландія [9].

Отже, феномен Brexit є унікальним для Європейського союзу та Великобританії. Розвиток подій залежить від подальших домовленостей між ними. На нашу думку Великобританії буде важко швидко подолати всі негативні наслідки виходу зі складу ЄС. Досі не вирішені питання щодо того залишиться Шотландія в ЄС чи ні, а також, чи буде проведений ще один референдум щодо виходу країни з Євросоюзу.

Література:

1. Договір про заснування Європейської Спільноти (консолідована версія) станом на 1 січня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_029.
2. У Великобританії кількість противників Brexit перевищила кількість прихильників від 17.12.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/velikobritanii-chislo-protivnikov-brexit-1513493612>.
3. Пашенко О. Brexit: причини та наслідки // Актуальні проблеми суспільно-політичних наук : збірник матеріалів наукової конференції / упоряд.: О. І. Яременко, С. А. Лапшин. – Вінниця, 2018. – С. 210–214.
4. Побег из рая. 5 причин, почему британцы проголосовали за выход из ЕС от 24.06.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://strana.ua/articles/analysis/19661-5-prichin-po-kotorym-velikobritaniya-vyhodit-iz-es.html>.
5. В Лондоні вимагали другого референдуму щодо брекзиту від 15.04.2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-43776528>.
6. Hunt, A. Brexit: All you need to know about the UK leaving the EU / A. Hunt, B. Wheeler [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.co.uk/news/uk-politics-32810887>.
7. Громадяни країн ЄС у Британії можуть втратити частину прав після Brexit, – Мей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/grazhdane-stran-es-britanii-mogut-poteryat-1517470514.html>.
8. Піти по-англійськи: 7 найвідчутніших наслідків виходу з ЄС власне для Британії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/publications/pidstupnij-albion-7-najbilsh-vidchutnih-naslidkiv-dlja-britaniji-pislja-vihodu-z-jes-156274.html>.
9. 7 НАСЛІДКІВ ВИХОДУ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ З ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.volynnews.com/news/policy/7-naslidkiv-vykhodu-velykobrytaniyi-z-yes/>
10. Чевичалова Ж. В. Британська сецесія: черговий крок у непростих стосунках ЄС і Великої Британії // Європейська інтеграція в контексті сучасної геополітики : зб. наук. ст. за матеріалами наук. конф., м. Харків, 24 трав. 2016 р. – Харків, 2016. – С. 86–90.
11. Яковюк І. В. Brexit: причини і наслідки британського референдуму // Європейська інтеграція в контексті сучасної геополітики : зб. наук. ст. за матеріалами наук. конф., м. Харків, 24 трав. 2016 р. – Харків, 2016. – С. 25–29.

Науковий керівник: Донець А. А., к.ю.н., асистент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого